

Trekk- festspill

Denne uken ble en Stradivarius fra 1707 solgt for 21,5 millioner kroner på en auksjon hos Christie's i New York. Bandoneonvirtuos og festspillmusiker Per Arne Glorvigens instrument fra 1929 kostet 350 dollar på en antikvitetsjappe i Buenos Aires.

Hugo Lauritz Jønsen, Paris

ALLE TREKKSPILL ER FATIGSMANNSPILLO - *le piano du passere*. Nå finnes det supermodeller til konsertbruk som koster 150.000 kroner, men de låter ikke så bra som dette bandoneonet bygget av Alfred Arnold i den austryske byen Karlsfeld, på grensen til Tsjekia. Dette var finsmekanikkens hjerte i det gamle Europa, sier Per Arne Glorvigen. Han er mager og forunderlig som en Hamson-figur. Glorvigens vilje kommer til komme utmanet til utfordelse under åpningen av Festspillene i neste uke. Da skal han fremføre en usannsynlig, hysterisk multiopprykkig versjon av «Peer Gynt».

«Som Gudfransdahl er jeg julens beaver over at er ska' bli lov til å være festspillmusiker. Jeg blir flau når jeg tenker på hvem som kunne vært det. Jeg går til oppgaven med ærefrykt. En så at jeg måtte være Norges største bygdefulling. Det var en bra kompliment, sier Glorvigen.

Bandoneonisten er også kompedant. Og kanskje må han ha en helt særegen humoristisk legning for å gå løs på et så vilt utlegisk in-

Navn: Per Arne Glorvigen

Alder: 42 år

Bakgrunn: Norges musikkhøgskole, musiker på metron i Paris, konsert og samarbeid med andre Gudon-Kræmer, Alban Berg, kvartetter og Leipzig strykekvartett.

Sjilling: En av verdens ledende bandoneonister, med base i Paris

Aktuell: Årets festspillmusiker med 11 konsert på 11 dager under Festspillene i Bergen.

strument som bandoneon, trolig det eneste utlegiske tyskerne noen gang har oppfunnet.

Som en kule. Glorvigens nærkeff er Cadi Au Metz, ved Place Felix Eboué, der lite løser stumt vokter rundkjøringen som en gutt til den første svarte franske kolonigvernaren - forfedrene til Eboué var slaver - mens trafikken heiler frikt. Han pakker begravet ut beispillet sitt. Bandoneonet ble brakt til Argentina av sjemenn, og måtte tennes på bordellene, hærskneipene, danshallene. For Arnold bandoneonet er fremme mellom 1925 og 1942 den gyldne tid. Firdi det låter én tone når belgen dyttes sammen og en annen når den dras ut, har bandoneonet fire forskjellige kloratur. Det har vanligvis 72 knapper som gir 144 toner over fem oktaver. Det er noe som nok til å bli rottemmel av.

Intellektuelt er det et pervert instrument. Det krever en motorisk bakkommissie. De siste tonene i skalaen på venstre hånd er plassert i hvert ett hjørne. Det er ingen logikk. Bomaner du på en tone, kan det plutselig komme en tone tooktaver høyere enn du hadde tenkt.

- Hender det at du bomaner?

- Å, ja.

Glorvigen demonterer sitt elskede bandoneon blant ølglass og kaffekopper. Det er bygget av tre og metallbeslag. Belgen er av papp og lær. Det er limt og spikert til. Det varer nok i ti år til, tror han.

Faren til Glorvigen har vært kokk på Waldorf-Astoria i New York. Etter noen andre stopp omkring i Norge, slo familien seg ned i bygdå Dovre, 12 kilometer sør for Dombås, og overtok kalven ved siden av veien. De ville at søngene skulle vokse opp på et trygt sted. Per Arne skrubbet kjøler.

Oppveksten i Dovre har gitt ham en viss erfaring fra «råkåser» og påsmiddene, med gitar og hørsjoppell. Fire års trekkspillstudier i Oslo ble avsluttet i 1987. Han dro til Paris for lære fransk, han var grundig lei trekkspill og musikk. Der fikk han høre et bandoneon - og visste plutselig at han hadde funnet sin lyd.

- Jeg greier ikke beskrive lyden. Den er så ren at klassiske musikere elsker den.

Pilegrim til Buenos Aires. Han var 25 år, ferdig med musikkundervisningen - og tok fatt på nytt. Alle fortalte Glorvigen at det var et håpløst prosjekt å forsøke å mestre bandoneonet

LIDENSKAP Per Arne Glorvigen elsker å spille tangon på bandoneon. Han er bygdegutt født på Dovre og internasjonalt musiker med base i Paris.
FOTO: JON KJELL NORDSTAD

- Han er psykolog. De er som regel det i Argentina. De er enormt opptatt av psykoanalyse. Freud er Gud. De er usikre på seg selv, har dette europeiske på et feil kontinent. Fra Dovre må en kjøre i to timer til psykologen for Nord-Gudbrandsdalen i Lom. Da skal du ha alvorlige problemer. I Buenos Aires er det helt alminnelig. Nesten alle går til psykolog. Buenos Aires er fantastisk. Jeg er forelsket i byen. Men det er for langt unna det som kalles avontyrene. Buenos Aires er plassert 30-40 år tilbake i tiden.

Kremers skole. Alle solister på dette toppnivået har en eller annen beretning om oppfølging. Glorvigens steg opp svært sent. På musikkhøgskolen delte han leilighet med dirigenten Rolf Gupta. Han visste trekkspilleren fra Dovre hvem Iannis Xenakis og Nikolaus Harnoncourt var.

- Jeg ble introdusert for hele det klassiske spekket, også for Gidon Kremer. Når telefonen kom fra Amsterdam, og de trengte noen til å spille bandoneon, så viste jeg hvem Kremer var. Det var mange som sa nei. Det var dårlig betalt. Det er som regel det i Amsterdam. Det jeg har lært mest av Kremer, er å se langt frem, og blise i hva alle andre gjør. Men han bod på en hard skole. Jeg kom ut fra scenen etter en konsert i Salzburg, hvor det gikk nok så dårlig. Jeg sa til ham: *Sorry Gidon, I get so nervous when I play.*

Han svarte: *That's strange, Per Arne. I also get very nervous - when you play!*

For Per Arne Glorvigen er stadig konsertene en ekstrem situasjon. Det tar både på kropp og sjel. Og han liker ikke jazz. Til høsten går han i gang med skrive egen musikk, for bandoneon, for seg selv.

- Det blir den totale egotripp. Kanskje musikken blir inspirert av Astor Piazzolla, Kagel, John Cage. Det blir nok ganske sprekkebrødder for mange, men ikke kjedelig.

- En bergensk kosmopolitt og festpiller som Ole Bull?

- Jeg kan identifisere meg litt med ham. Bortsett fra at han var mye flinkere. Men jeg kan ikke tenke hverken på Ole Bull eller på Piazzolla. Jeg må bare kjøre mitt løp. Jeg er stutt på tynn is, og lever et færlig liv. Jeg regner ikke med å bli gammel.

Det beste stedet i Paris å være gatemusiker er på vognene i metroen, mener Glorvigen. På linje én fra Châtelet spilte han fire stasjoner til Concorde. Så samlet han inn til Champs-Élysées. Så smidde han.

- Du blir helt apen av det. Men den 30. i hver måned kunne jeg bli opp tusen franc i busleie på det norske huset. Da ble jeg populær.

Som metromusikant gikk han med trekkspillet på ryggen - og betalte aldri billett. En gang ble han fanget av de automatiske klappdørene. Han sto på den ene siden, og trekkspillet på ryggen befaant seg på den andre siden. Billettkontrollørene blånå av ham.

- Den beste opplevelsen hadde jeg da jeg gjennom den forferdelig summingen hørte stemmer på syngende trossersk. Jeg sa ingenting, og gikk over fra å spille franske valser til å synges «Nidlevens». Det ble vill applaus. Og en underlig stillhet for en av damene sa: *AJ! AJ! G'n hinner krona!*

Tangokongen. Piazzolla er argentineren som trykkte tangoen.

- Han var en stor låtskriver. Jeg traff ham en gang, sammen med hun som ble min kone. Piazzolla var der med sin tredje kone, betraktelig yngre enn ham. De hadde sine feider, tror jeg. Fra Piazzolla sa høyt til kjæresten min: *Gansett han duger - gi' deg aldri med en musiker! Piazzolla så beklemt ned i gulvet.*

Glorvigen har påbegynt sitt neste plateprosjekt: Piazzolla møter Bach. «Das Wohltemperierte Klavier» på bandoneon er et komplett sebmordforløp.

- Jeg er ikke en Andrius. Jeg er aldri sikker på at det går bra. Men det skal bli sett med Festspillene. Er du en lekemann? Rett rundt hjørnet, på Rindom, har de verdens beste lekere. En med ingefær. Jeg er der ofte. Jeg lover at du ikke blir skuffet. ©

så sent i livet. Men lyden var en forekælske.

Glorvigen oppsøkte bandoneon-mesteren Juan José Monalini - og fikk noen privattimer. I 1990 reiste Glorvigen på sin første pilgrimsreise til tangometropolen Buenos Aires - og gikk trossig i gang med å lære seg spanske. Det var absolutt nødvendig for å komme på innsiden av det sprekke tangoen er.

STAMKAFFEN.

Hva du tror om er Per Arne Glorvigen en ganske ordinær gutt, og tilsvulst i Paris er lite glamorøs. FOTO: KJELL NORDSTAD

- Jeg har et ekstremt dårlig kortidminne, og et ekstremt godt langtidminne. Jeg er dårlig til å lese noter, og må stort sett lære ting utenat. Jeg bruker lang tid å øve det inn. Hadde jeg vært pianist, hadde jeg ikke hatt en sjans. Men når jeg først har lært noe, sitter det som regel bra. Da jeg var forelsket for min beste kamerat, var pressingen min at jeg resiterte et dikt av Herman Woldeney, «Ungdomsreisen» - alle 52 vers. Utomat. Det tar et par og tyve minutter. Men jeg glemmer og forlegger stadig vekk ting. Jeg har regnet ut at jeg har brukt tre uker av livet mitt på å lære.

For Festspillene beaker kan i Bergen i neste uke øver han nye. Det er så mange konsserter, og så mye musikk.

- Det blir mye Mauricio Kagel nå. Han er argentiner og er en av de fremste samtidskomponistene. Han har skrevet et par verk for bandoneon, og skal selv resiterte en samtidsstango på et imaginært spekk i Bergen. Det er hysterisk og teatralisk, og lever publikum ut på glimten. Jeg liker det.

I Paris fikk Glorvigen argentinske venner. Og han traff henne som han giftet seg med. Hun er også argentiner i parisk ekall.